

ГЕНЕЗА ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

Бідюк О.О.

*Харківський національний університет міського господарства
імені О.М. Бекетова*

науковий керівник – Власова О.Є., к.е.н., доцент

*Харківський національний університет міського господарства
імені О.М. Бекетова*

ПДВ - це відносно молодий податок, який виник в першій половині 20 століття. Свою популярність ПДВ здобув у Європі, де вперше був запроваджений в Данії у 1967 році. Згодом цей податок став одним з найпопулярніших в Європі та світі. Таку популярність цьому податку принесли його переваги над альтернативними непрямими податками, такими як податок з обороту та податок з продажу. Оскільки стягнення ПДВ не призводить до значних викривлень в економіці держави та не звужує податкову базу, то його функціонування на відміну від податку з обороту не зменшує податкових надходжень.

В Україні ПДВ виник майже одночасно з народженням незалежної України. Впродовж більш ніж 20-ти років, змінювались декілька законів, які регламентували податок на додану вартість. Зараз положення щодо ПДВ зазначені у Податковому кодексі України, який вступив в силу в 2011 році.

Від перших наукових розробок з приводу ПДВ ще на початку 20 століття і до нашого часу, ПДВ був прийнятий більш ніж у 140 країнах і становить приблизно 20 відсотків від світового податкового навантаження.

Важко встановити коли саме виникло ПДВ. Одними з родоначальників ПДВ могли бути німецький бізнесмен Вільгельм фон Сіменс в 1918 році, або Американський економіст Томас С. Адамс у своїх працях між 1910 і 1921 роками.

Концепція ПДВ, запропонована Сіменсом, була технічною інновацією, яка удосконалила податок з обороту. Запровадження ПДВ дало змогу підприємцям повертати частину сплачених податків, таким чином уникаючи ряду проблем, що виникають зі стягненням податку з обороту.

Першим, хто описав сам механізм ПДВ став француз Моріс Лоре у 1954 році. Але використання ПДВ не набуло значного поширення у Франції до 1968 році. В той же час першою країною, де стягувався повноцінний ПДВ, стала Данія у 1967 році, хоча країна не була частиною Європейського економічного співтовариства до 1973 року. Запровадження ПДВ у світі можна поділити на два основні етапи. Перший відбувався в основному в Західній Європі та Латинській Америці в 1960-х – 1970-х роках. Розвиток ПДВ у Європі був спричинений серією директив ЄС, що вимагають від держав членів ЄС узгоджувати між собою свою політику щодо ПДВ.

Другий етап прийняття ПДВ проходив з кінця 1980-х років й ознаменувався введенням ПДВ у деяких промислово розвинених країн за межами ЄС, наприклад, в Австралії, Канаді, Японії та Швейцарії.

Тарифна ставка ПДВ поширюється на стадії роздрібної торгівлі економіки і стягується додатково до ціни товарів. Головними відмінностями, що відрізняють ПДВ від податків з роздрібних продажів є те, що ПДВ стягується з кожної угоди у виробничому ланцюжку, а не збирається тільки на стадії роздрібної торгівлі.

Консенсус щодо рішення, що являє собою ідеальне ПДВ можна звести до трьох основних типів ПДВ: європейська модель, новозеландська модель і японська модель.

З усіх трьох найбільш ідеальне нагадує ПДВ Нової Зеландії, яке стягується за єдиною ставкою на відносно широкій основі. У більшості сучасних країн світу зараз прийнята європейська модель ПДВ. Особливостями якої є наявність кількох ставок та наявність різних ступенів винятків щодо стягнення ПДВ.

Багато хто вважає, що ПДВ поширюється по всьому світі, тому що це споживчий податок, який якомога краще підходить до потреб держави у доходах в умовах зростаючої глобалізації.

Таким чином, поширення ПДВ пояснюється такими якостями:

- податок є найкращим методом оподаткування загального споживання;
- нейтральний по відношенню до експорту;
- високий дохідний потенціал.

Введення загальнодержавного податку на споживання в розвинених країнах, таких як Австралія, Канада і Японія зустріло запеклий і тривалий опір. З огляду на опір, ПДВ змінювався в тій чи іншій мірі і відходив від ідеального варіанту.

Зосередження на факторах, які сформували внутрішнє введення ПДВ в цих трьох країнах і в інших місцях допомагає виявити багато чого з того, що залишилося неперевіреном або недовомленим щодо глобального поширення ПДВ.

Податок на додану вартість та податок з продажу відрізняються від податку з обороту своєю нейтральністю у сфері міжнародної торгівлі та відносно організаційної форми бізнесу. Також податку з обороту притаманний кумулятивний ефект. Особливістю ПДВ є вирахування податку на окремих стадіях виробництва товару чи послуги.

ПДВ та податок з продажу є дуже схожими. Можлива дохідність обох податків є майже однаковою, але той факт, що ПДВ оподатковується на багатьох етапах допомагає зменшити втрати від ухилення його сплати. Таким чином, при втраті ПДВ на останньому етапі зберігається податковий надходження від сплати за попередні етапи.

Головною відмінністю ПДВ та податку з обороту є те, що при сплаті податку з обороту оподатковується не лише додана вартість, а й витрати, понесені на виробництво й реалізацію товару.

На сучасному етапі господарювання особливо актуальною є проблема своєчасного забезпечення дохідної частини Державного бюджету. Вирішення цієї вкрай важливої проблеми значною мірою залежить від ефективності діяльності органів Державної фіскальної служби України, а також розробки науково-обґрунтованої системи оподаткування, яка б відповідала реаліям сьогодення, забезпечувала зростання податкових надходжень до бюджету та підвищувала рівень адміністрування податкових платежів.

З 1 січня 2015 було збільшено поріг (більш ніж в 3 рази) для обов'язкової реєстрації як платника ПДВ до 1 млн. грн. На нашу думку це є позитивним нововведенням оскільки далеко не кожному підприємству малого та середнього бізнесу підходить система, прийнятого в Україні спрощеного оподаткування. Наприклад, невеликі торгові підприємства, що здійснюють роздрібну торгівлю, тепер можуть не ховатися від ПДВ, а просто не платити його.

Скорочення пільг зі сплати ПДВ також, найвірогідніше, сприятиме зниженню рівня ухилення від сплати податку. З метою посилення його регуляторного значення і підвищення фіскальної ефективності запропоновано здійснити перехід до диференційованих ставок податку на додану вартість та відмовитися від запровадження податку з обороту, що призведе до зниження економічного зростання, звуження податкової бази, зменшення податкових надходжень і суттєвого ускладнення податкового адміністрування.

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Галазюк А.А.

Харківський державний університет харчування та торгівлі, м. Харків

Науковий керівник – Баламут Г.С., к.е.н., ст. викладач

Харківський державний університет харчування та торгівлі

В умовах фінансової кризи, яка характеризується великим коливанням факторів внутрішнього і зовнішнього середовища підприємства, загрозами його фінансових інтересів з боку окремих суб'єктів господарювання, високим рівнем фінансових ризиків, одним з актуальних напрямів управлінської діяльності підприємства є забезпечення його життєдіяльності. Однією зі складових останньої є фінансово-економічна безпека підприємства.

Сьогодні бізнес функціонує в умовах нестабільності та мінливості навколишнього середовища. Агресивний вплив на безпосереднє оточення – ставлять перед керівником підприємства все більш нелегкі завдання, пов'язані з ефективним використанням ресурсів, розвитком підприємства за рахунок його як внутрішнього так і зовнішнього росту.

Забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства є досить актуальним питанням в сучасних умовах господарювання, так як останнім часом все частішими стають випадки недобросовісної конкуренції, фіктивного